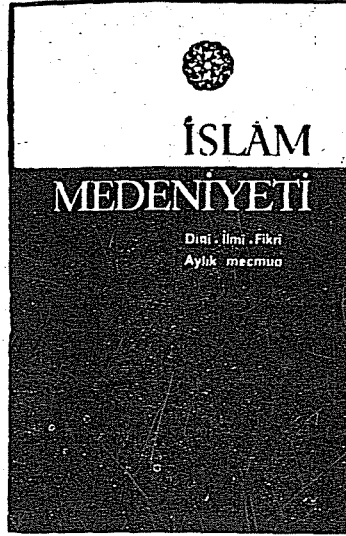

• **SAHİBİ :**

TÜRKİYE İSLÂM
ENSTİTÜLERİ TALEBE
FEDERASYONU ADINA
GENEL BAŞKAN

MAHMUT ÖZAKKAŞ

• **YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ**

CAHİT BALTACI

BU SAYIDA

ÇIKARKEN	İSLÂM MEDENİYETİ
KUR'AN : Müslümanların Mukaddes Kitabı	Prof. M. HAMİDULLAH
İSLÂMDA TEFekkÜR	Fahir BÜYÜKKÖRÜKÇÜ
YA İLÂHÎ (Şiir)	H. Nusret ZORLUTUNA
YAHYA B. MUÂZ ER - RAZÎ	Dr. A. Suphi FURAT
MEDENİYET TARİHİNDE İSLÂM MEDENİYETİNİN YERİ	M. Zekâi KONRAPA
FATİH'DEN (Şiir)	F. S. Mehmed HAN
ŞEMSEDDİN SÂMÎ	 V. ERTAN
OKULLARIMIZDA DİN VE AHLÂK EĞİTİMİ	Doç. Nurettin TOPÇU
İSLÂM'DA HUKUK ARAŞ- TIRMALARI	Dr. Y. Ziya KAVAKÇI
İSLÂM'DA VERGİ HUKUKU- NUN TEKEVVÜNÜ	Dr. Salih TUĞ
İSLÂM İDEALİZMİ	Faik TÜRKMEN
İSLÂMÎ TÜRK EDEBİYA- TINA GİRERKEN	Dr. Necla PEKOLCAY
DOĞUM KONTROLU VE NÜ- FUS PLÂNLAMA	Dr. Asaf ATASEVEN Dr. Gülsen ATASEVEN
SİNEMA SİLÂHTİR	Yücel HEKİMOĞLU
YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜ- SÜ ÖĞRENCİSİNE (Şiir) ...	Ah Ulvi KURUCU
İSLÂMÎ TÜRK EDEBİYATI HABERLER	Doç. Dr. M. K. BİLGEĞİL İSLÂM MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/2
Tel.: 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme Ve Havale Adresi :
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

S İ R K E C İ

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara : T.İ.H.O.M.C.F. Genel Başkanı : **ŞÜKRÜ ÖZTÜRK**
Konya : T.İ.E.T.F. İkinci Başkanı : **A. EKREM GENÇ**
Kayseri : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Baş. : **İ. HACİVAT**
İzmir : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başkanı : **O. ÇETİN**

TEKNİK KADRO

Dış Münasebetler : **Mahmut ÖZTÜRK**
Sekreter : **Ressam :**
Erdogan ATAK **Gürbüz AZAK**
Dizgi ve Baskı : **T A N M A T B A A S I — İSTANBUL**
Yıl: 1 — Sayı: 1 — İkinci Baskı
Basıldığı tarih: 16 Ağustos 1968

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 30. TL.

Altı Aylık : 6 sayı, 15. TL.

Öğrencilere % 20 Tenzilat yapılır.

Yabancı Memleketlere İki katı.

Bir sayısı : 250 Kuruş.

İLÂN TARİFESİ

Dış Kap.: 2 renk 2.500 TL.

Tek renk 2.000 TL.

İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.

Tek renk 1.000 TL.

Renkli ilân sahifesi :

Tamamı : 1.200 TL.

1/2 : 750 TL.

1/4 : 400 TL.

1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınamaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

Tarih

M. Zekâi KONRAPA
(İst. Yük. İslâm Ens.
Öğretim Üyesi)

MEDENİYET TARİHİNDE İSLÂM MEDENİYETİNİN YERİ

ugünü bilmek, bugünkü insanlığın siyasi ve medeni durumunu kavramak, aynı zamanda yarını da bulmaya çalışmak için: Dünü, dünkü insanlığı öğrenmeğe mecburuız, muhtâcız. Dünü yani geçmişi bize tanıtan bilgiye «Tarih» denir.

Tarih: Yazılı vesikalara dayandığı için, bütün geçmişi bilemez, öğretmez. Bu sebepten, tarihin tanımadığı çok eski devirlere: Tarihden önceki zamanlar, tarihin bildiği ve öğretmek istediği zamanlara da: Tarih Çağları, denir

Tarih bilgisi ile uğraşan bilginler (müverrihler) öğretilmesi kolay olsun, diye tarih zamanlarını: **Eski Çağ - Orta Çağ - Yeni Çağ - Son Çağ** - adları ile dört bölüme ayırmayı âdet edinmişlerdir. Yazılı vesikalardan başlayarak beşinci asrın sonuna doğru olan zamanlara: İlk veya Eski Çağ, 15 ci yüz yılın ortasına kadar: Orta Çağ, 18 ci asrın son yıllarına doğru: Yeni Çağ, zamanımıza kadar gelen olaylara da: Yakın veya Son Çağ adları verilmişti.

Çağları birbirinden ayıran olaylarda «Kesinlik» yoktur. Tarihçiler arasındaki görüş ve düşünüş ayrılıkları sebebiyle, bunlarda «Birlik» görülemez. Bu yüzden çağları, mevsimlere benzetenler bile olmuştur. Nasıl, bir mevsimin diğer mevsime geçişde kesin bir başlangıç gösterilemezse çağların değişmesi de, mevsimler gibidir. Yavaş yavaş, derece derece olur, birden bire değildir.

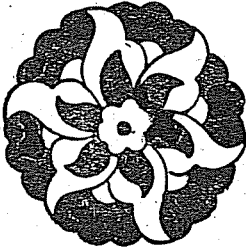
Tarihde: Eski Çağ Medeniyetine: «Eski Medeniyet» denildiği gibi, Yeni çağ medeniyetine de «Yeni Medeniyet» veya «Rönesans Medeniyeti» adı verilmektedir

Beş ciltlik İslâm Medeniyeti tarihi yazmış bulunan: Corci Zeydan» der ki (Beyrutlu, Hristiyan Arab tarihci: 1861-1914).

— «Eski çağlar medeniyeti: İslâm medeniyeti ile sona erer. Yeni çağlar medeniyeti de İslâm Medeniyetinden doğmuştur.»

Fransız Müsteşriklerinden (orientaliste) : Sédillo (1777 1832).

— «Müslümanlar, bizde rönesansı hazırlamıştır.» hükmünü

vermişti.

Şu düşüncelere göre, İslâm medeniyeti. Eski çağ medeniyeti, adı verilen (Eski Yunan ve Roma) medeniyeti ile Yeni Çağ medeniyeti, denilen (Rönesans - Avrupa) medeniyeti arasında boşluğu doldurmuş bulunmaktadır.

Esasen medeniyetler: Siyasi hükümetler gibi doğuda parladı, batıya göçtü. Eski çağlarda doğu medeniyetleri (Eski Mısır ve Mezopotamya Ana medeniyetleri) ile (Eski Yunan Medeniyetleri), devrelerini tamamlayarak çöküntüye uğradıkları zaman bütün medeniyetlerin yerlerini yalnız «Eski Roma Medeniyeti» almıştı.

Vaktaki Roma, Medenî geçinen dünyaya hâkim oldu, Burası her taraftan akıp gelen yabancı kavimlerle do'udu. Artık Roma, Roma olmakdan çıktı. Önce parçalandı: Doğu Roma, Batı Roma olmak üzere ikiye ayrıldı (395).

Doğu Roma (İstanbul), bütün orta çağ süresince (395 - 1453) yaşadığı halde Batı Roma, 5 ci yüzyılda ortadan kalktı (476).

Romanın ruh bakımından sönmesi yüzünden burada her şey değişti. Ancak, bu değişimler o kadar derinden oldu ki içinde yaşayanlar bile o değişikliği göremediler, farkında bile olmadılar, (Ruh'u - Akvam).

Gerçekte Batı Roma yıkılmış, Orta çağ başlamıştı. Roma'nın yerinde yeni yeni hükümetler kuruldu. Fakat; bunlar da çok yaşamadı. Batı dünyası baştan başa «Dere beylerin» ellerine kaldı. 11 ci yüzyıldan 13 cü yüzyılın sonuna kadar, tam üç asır, derebeylik (Féodalite) denilen «Rejim hâkim oldu.

Bu devirde Avrupada (siyasi birlik yoktu). Fakat; bunun yerinde (din birliği) vardı. Tam üç asır, «Katolik kilisesi» ile «Papalık makamı» üstün bir rol oynadı. «Haçlı Seferleri», papalığın bu üstünlük siyasetinden ileri gelme «Din harpleri» idi. Batı dünyası «Kilise ve derebeylik» yüzünden «Taassub ateşleri» ve «Cehalet tufanları» içinde yüzerken doğu âlemi: İslâm Dininin yüksek ve mükaddes kuvvetiyle yükseliyor yükseliyor, yeni bir medeniyet doğuyor, yeni bir âlem parlıyordu. Eski Yunan ve eski Roma dünyasının

en büyük parçasını eline geçirmiş bulunan müslümanlar az zaman içinde Atlas Okyanusundan, Batı Akdeniz kıyılarından - Çin kapılarına, Hind sınıflarına Kafkaslara kadar yayılmışlar, büyük bir İslâm Devleti kurmuşlar, medenî bir müslümanlık dünyası meydana getirmişler idi.

Bütün orta çağda ve orta çağdan yeni çağa girerken «İntikal asırları» denilen: 14 cü, 15 ci, 16 cı yüzyılda İslâm dünyası ve bilhassa müslüman Türkler, her yönden olduğu gibi ilim ve kültür bakımından da batıya ve batılılara üstündü. Ve bu üstünlüğü sağlayan da «İslâm Dini» ve bunun pek tabii ve hakiki neticesi bulunan «İslâm Medeniyeti» oldu.

İSLÂM MEDENİYETİNİN GEÇİRDİĞİ SAFHALAR

Müslümanlık yedinci yüzyılda, Hicaz kesiminde, (Mekke) de, (Hira - Nur) dağında «İlahî Vahy» in gelmesi ile doğdu (610).

İslâm Dini doğmazdan önce, Arapların tarihinde yeri, insanlık dünyasında değeri yok idi. Yüksek esasları, Rasûl-ü Ekrem tarafından öğretilen müslümanlık: yarı vahşi ve ahlâksız Arapları tek AL LAH (Tevhid) inancı etrafında topladı. İnsanlığın şerefini alçaltan «puta tapıcılık» tan kurtardı. Araplara yüksek bir ruh aşıladı. Arapları «medenî» bir insan topluluğu haline soktu. Parlak bir medeniyete kavuşturdu. İslâm dünyasının lideri yaptı. Arapların için de, dünya çapında büyük adamlar yetişmesine sebep oldu.

Orta çağ Avrupası: İlim, fen ve sanat bakımından Müslümanlardan çok geri idi. «Rûh-ul Akvam» yazarı (Dr. Gustave le Bon) şöyle diyor;

— «Müslümanlar, fikri terbiye ve ahlâk bakımından, Rönesanstan önce yaşayan kavimlerin hepsinden üstündü. Orta Çağ Üniversiteleri, bir çok asır, Müslüman eserlerinden başka ruhi gıdaya vâkıf değillerdi. Müslümanlar, parlak medeniyetlerini kurduktan sonra batı, doğudan yetişmiş oldu.» Papa 2. ci Silvestr, tahsilini «Kurtuba» da yapmıştı. Papa 5 ci Klemens da; Paris, Oxford, Şilmenge, Polonya Üniversitelerinde, Endülüs

Medreselerinden diplomalı birer muallim (Profesör) bulundurulmasını umûmî bir yazı ile tavsiye etmişti.

İslâmın başlangıcında, İslâmî ilimlerin ilk merkezi «Medine» idi. Sonra ilim merkezi «Basra» ya, oradan da «Kûfe» ye geçti. «Bağdad» yapıldıktan sonra bütün İslâmî ilimlerin edebî ve felsefî bilgilerin merkezi Bağdad oldu. Abbasi Halifesi «Mütevekkil» den sonra Bağdad dışında da merkezler görüldü; Horasan, Türkeli, Semerkant, Buhara, Gazne, İsfahan, Rey, Şam, Kahire, Kurtuba, Gırnata, Konya, İstanbul gibi şehirler, ilimlerin merkezi oldu.

ORTA ÇAĞDA İSLÂM DÜNYASINDA :

Kurtubada, Bağdadda, Fasta, Kahirede ve daha bu gibi bir çok büyük şehirlerde, İslâm merkezlerinde; hususî nebatat (bitkiler) bahçeleri kurulmuştu, nebatat âlimleri (profesörleri), nebatat derslerini, hep bu hususî bahçe'lerde verirdiler. İslâm memleketlerinde öğretim işleri başlıca üç tarzda yürütülüyordu:

- 1) Camilerde, kervansaraylarda, tekkelerde, imaretlerde talebe halkası şeklinde görülürdü,
- 2) Ücretsiz olarak medreselerde tatbik edilen öğretim şekli idi,
- 3) Hastahanelerde kurulan Tıp, ve Felsefe mekteplerinde yürütülen öğretim metodu idi. Esasen tıptan başka diğer fenler, çoğunlukla camilerde verildi.

Amerikalı müsteşrik Engersal der ki,

— «Müslümanlar, yalnız medreseler kurmamışlar, rasathaneler de vücuda getirmişlerdi. Müslümanları tesbit etmişler, Cebiri ve Müselleşatı (trigonometri) öğretmişler, üçüncü derecedeki cebir muadelelerini (denklemlerini) halletmişlerdi, Müslümanlar yıldızların haritalarını çizerek hareketlerini göstermişler, muhtelif yıldızlara isim takmışlardı. Arzın ölçülerini göstermişler, senenin hakiki müddetini, husuf ve küsufu (Güneş ve ay tutulmasını) hesap etmişler, gece ve gündüzün ihtilafını tesbit etmişler, muhtelif saatler yapmışlar, Kimya ilmini iletmişlerdi.»

«Dünyada ilk hastahaneleri kuraranlar müslümanlardı. Müslüman-

lar makine fenninin esaslarını, tabiatteki cisimler arasındaki çekim kanununu anlamışlar muâyat sıvılar ilmini de okumuşlardı.»

«Unutmamalıyız ki asri ilimlerin temellerini atmak şerefi, «Hazret-i Muhammed» in ümmetine aittir» Amerikalı müsteşrik sözlerine son verirken,

«Bugün faydalandığımız şeylerin hiç birini «Hristiyanlık veya kiliseye borçlu değiliz!» demişti, ne yazık ki, büyük İslâm inkılâbı, çok devam etmedi. Müslümanlık nûru bütün parlaklığı ile pek az sürdü, çok geçmeden İslâm âlemi sarsıldı; Eşefle söyleyelim ki, İranın, Bizansın, Hindin ve İsraîlin bütün hurafeleri müskümanlığa sokuldu. Süratle yükselen İslâm medeniyeti, yine süratle düşmeye başladı.

Müslümanlar arasında çıkan ihtilâflar, saltanat kavgaları, sefahat, tenbellik, cehalet, saray israfları, bu koca İslâm dün yasını kökünden sarstı. Batıdaki «Derebeylik» gibi doğuda da «Tevâif-i Mülûk» adı verilen hükümet rejimi türedi.

Müslümanlık dünyasına, önce batıdan «Haçlılar», sonra doğudan «Moğollar» saldırdı. İslâm âlemi yı kıldı. Bağdat Medeniyeti, Moğollar tarafından, Kurtuba - Garnata Medeniyeti de İspanyollar tarafından mahvedildi 1285 tarihinde Bağdad, 1492 de de Kurtuba - Garnata medeniyetleri ortadan kalktı.

Müslüman Araplardan sonra, İslâm dünyasını Müslüman Türkler ellerine aldı. İslâm Dinini yayma ve koruma, İslâm Medeniyetini canlandırma vazifesi «Müslüman Türkler» e kalmış oldu.

Corc-i Zeydan İslâm Medeniyetini iki devreye ayırıyor;

Birinci devir, esas İslâm Medeniyeti devri idi. Müslümanlığın doğuşu ile başlamış, Abbasilerin Irak tan çekilmesi, İslâm memleketlerinin gerilemesi ve Moğollar tarafından istilâsı ile sona ermişti.

İkinci devir, o gerilemeden sonra bir taraftan Osmanlıların zuhuru ile Sünnîlerin birleştirilmesi ve İslâm halifeliğinin canlandırılması ve diğer taraftan Safevî devletinin

kurulması ile Şîîlerin toplanması suretiyle doğan (İslâmî Uyanıklık) devri idi, diyor.

Hakikat böyle oldu; Bu ikinci devirde İslâm Medeniyeti, hem Anadolu'da hem İranda tekrar can-

landı, Osmanlı Türkleri, İslâm Medeniyetini 14 cü yüzyıldan 19 cü asrın başına kadar yaşatmışlardı. Safevîler ise, İslâm Medeniyetini 18 cü asrın sonuna kadar götürebilmişlerdir.

FATİH'DEN

İmtisâl-i «câhidüfillâh» oluptur niyyetim,

Din-i İslâm'ın mücerret gayretidir gayretim.

Fazl-ı Hakk-u hikmet-i cünd-i ricâlullâh ile,

Ehl-i küfrü serteser kahreylemektir niyyetim.

Enbiyâ-vü Evliyâyâ istinadım var benim,

Lütf-ı Haktandır hemen ümmid-i feth-ü nusratım.

Mâl-ü cân ile nola olsam cihanda ictihad,

Hamdülillah var gâzaya sad hezar râğbetim.

Ey Mehmed mu'cizât-ı Ahmed-i Muhtar ile

Umurım gâlip ola a'day-ı dine devletim!

FATİH SULTAN MEHMED HÂN